

Algunes petjades de cel·luloide de l'any 99

Josep C. Romaguera

No hi ha cap dubte que el gran esdeveniment de l'any, almanco dins la nostra galàxia, fou el retorn de Stanley Kubrick amb l'estrena de la seva obra pòstuma *Eyes wide shut*, de la qual semblava que ja s'havia dit tot abans de veure-la. Pel·lícula d'una riquesa extraordinària, ambigua i desconcertant, gaudeix d'una posada en escena suggerent i regida per un escaire i cartabò mil·limètrics que empra el genial Kubrick, qui elabora una radiografia de les relacions de parella dins l'àmbit bugès, destacant les misèries morals i les passions ocultes d'éssers que, de sobte, es desvetllen indefensos davant les implicacions metafísiques que es descobreixen en el relat. L'altra tornada que va aixecar gran expectació va tenir com a protagonista Terrence Malick, qui després de vint anys absent, va irrompre de manera brillant amb el que aparentment era un film bèl·lic però que anava més enllà del fragor de la batalla per endinsar-se, mitjançant digressions fetes per l'alternança de vuit veus *en off*, dins les consciències d'uns soldats envaïts per la por. *La delgada línea roja* és una pel·lícula polifònica, que aporta una visió plural sobre les contrarietats dels protagonistes i s'adina en el conflicte interior humà entre el bé i el mal, i antibel·licista, alternant la brutalitat del combat amb l'entotsolada contemplació de la naturalesa,

reproduïda per unes imatges de ple alè poètic.

Un altre director que portava un cert temps lluny de les pantalles era Sam Raimi, el qual ens va sorprendre per la seva magistral *Un plan sencillo*. Exemple de com es produeix la cosolidació d'un cineasta que deixava intuir, sempre de forma irregular, el gran talent que portava dintre. Un guió perfecte, model de sobrietat, i la composició d'uns personatges memorables són el motor d'una faula que demostra com l'ambició desmesurada d'uns quants mediocres tan sols pot portar a una conducta ètica que es guia per l'egoisme i l'instint de supervivència. Raimi desenvolupa la història, controlant el ritme pas per pas i composant la planificació per tal de treure sense malabarismes la màxima càrrega expressiva. El que no va portar cap sorpresa, gràcies al fet que darrerament no ens decepçiona, fou Woody Allen, que té la gran habilitat de repetir-se i no cansar-nos mai. Fidel a la seva cita anual, Allen va aterrar amb *Celebrity*, mirada incisiva sobre el món de la fama i les seves falsetats, que desprèn acidesa i corrossivitat a través del periple d'un personatge que en el seu interior no amaga res més que un pobre imbecil.

Aquest any el terratrèmol es va produir amb l'arribada de la música zín-gara, un estol d'oques i els mafiosos dels Balcans que ens va portar Emir Kusturica. La seva delirant i absurda *Gato negro, gato blanco* va provocar la controvèrsia entre els qui calumnien i s'ofenen amb el personal món que descriu i els qui admiren, entre els quals m'hi he d'incloure, i disfruten amb el surrealisme delirant de les situacions i el barroquisme de les seves imatges, les quals revelen metàfores no exemples d'una contundent càrrega crítica dins el context polític i social en el qual s'emmarquen.

Del cinema nord-americà, a part dels dos ja esmentats, cal citar dos directors que es troben entre els més interessants. Per una banda, hem de comentar l'estrena de *Limbo*, la darrera pel·lícula de John Sayles, tal volta el millor hereu dels grans directors clàssics com Hawks o Ford, i un director sempre fidel a ell mateix i a la seva manera de contar històries. *Limbo* és una excel·lent pel·lícula que es desenvolupa de manera pausada però ferma, presentant uns personatges que, com ja és habitual en Sayles, porten el pes d'un passat obscur. A més, el director demostra la seva habilitat com a narrador, tant amb el recurs del diari inventat per un dels protagonistes, com per la suggerència i ambigüitat d'un sorprenent final. Per altra banda, també s'ha d'assenyar l'estrena de *El caso Winslow* darrera pel·lícula de David Mamet, qui sembla allunyar-se de les seves obres habituals, contigües amb els paràmetres del cinema negre. Res més erroni, Mamet canvia l'ambientació però, al cap i a la fi, el que proposa és la constatació de tam de difoses com son les fronteres que separen la veritat de la mentida, i ens trasllada en la seva conclusió final a nivells quasi metafísics.

Qui també va tenir coses a dir respecte al tema de la mentida fou Claude Cha-

*“No hi ha cap dubte que el gran esdeveniment de l'any, almanco dins la nostra galàxia, fou el retorn de Stanley Kubrick amb l'estrena de la seva obra pòstuma *Eyes wide shut*...”*

broil, qui a la seva magnífica *En el corazón de la mentira* estableix un triangle amorós per aprofundir en els problemes ètics i en les controvèrsies psicològiques dels humans. Al seu voltant, Chabrol estructura una intriga criminal que funciona com un McGuffin però que fa avançar la història amb la lleugeresa d'una comèdia, encara que el rerefons de la pel·lícula tingui un pòsit filosòfic. Eric Rohmer, company generacional de Chabrol, ens va meravellar amb una obra mestra que clausura els seus *Contes de les quatre estacions*. *Cuento de otoño* és una nova mostra del seu estil senzill i transparent, que va a la recerca de la veritat i la bellesa sorgida de la realitat. pel·lícula que torna a parlar de les manipulacions envers l'amor i que deixa, com sempre passa amb Rohmer, una porta oberta a la irrupció de l'atzar.

Erick Zonka no podria haver tengut millor debut amb *La vida soñada de los ángeles*, una pel·lícula que parla de coses senzilles, fets quotidians però que s'eleva en els seus plantejaments al reflectir l'enfrontament entre dues concepcions diferents de la vida, exposades en la relació d'amistat entre Isa i Marie. La mirada de complaença i solidaritat apropa més la història l'espectador, juntament amb un estil propi del documental en què s'hi introdueix la ficció argumental. Com a darrer apunt del nostre país veï s'ha de citar una obra mestra com *Hoy comienza todo* del genial director Bertrand Tavernier, qui demostra un domini absolut de la posada en escena, adoptant a cada situació dramàtica la planificació més adient, i l'extraordinària elaboració d'un guió al qual extreu la contundència del seu discurs, conscienciant l'espectador que aquesta petita epopeia quotidiana era doblement necessària, tant per la lliçó social com per la lliçó artística.

Durant l'any passat vam poder veure la darrera i esplèndida pel·lícula del mexicà Arturo Ripstein, *El coronel no tiene quien le escriba*. Fidel al seu estil i a una manera de contar les coses, Ripstein estructura la pel·lícula en llargs plans-seqüència que aporten a la posada en escena una complexitat extraordinària i un sentit ritual que s'a-

dapta al ritme pausat i reposat amb el qual es desenvolupa aquesta història sobre dues ànimes immerses en la soledat i la misèria. La pel·lícula de Ripstein gaudeix de la magnífica interpretació dels actors i d'una calculada progressió dramàtica que escorxa el cor com si fos una ceba.

Uns dels gran esdeveniments de l'any va tenir com a protagonista el con-

cultura, es barregen amb el so suggerent i embriagador de la música cubana, elaborada per uns músics excel·lents que confessen davant la càmera l'anonimat d'unes vides, que són ignorades degut a la marginació cultural que pateixen.

Finalment destacar dues autèntiques meravelles. La primera és *Wonderland* de Michael Winterbottom, que se-

trovertit Lars Von Trier, el qual va portar a la pràctica, amb *Los idiotas*, las regles establertes en el manifest Dogma. Obra radical en les seves concepcions formals i narratives, la pel·lícula del danès esdevé com a mínim necessària en èpoques d'esperits endormissats. Pel qui escriu, *Los idiotas* és una obra mestra, que té l'audàcia d'elaborar una posada en escena partint de la inexistència d'aquesta i que propugna la llibertat creativa per damunt qualsevol cosa a més de dur implícita un discurs moral, carregat de vertadera dinamita. Cal destacar també l'estrena de *Buena Vista Social Club* de Wim Wenders, deliciosa pel·lícula documental en què la càmera de l'alemany segueix el trajecte que fa el seu amic Ry Cooder a la recerca d'un grup de músics cubans. Les imatges, gens estilitzades però vertaderes i captadores de l'essència d'un país i una

gueix la història de tres germanes durant quatre dies per la ciutat de Londres. Rodada càmera amb mà pels carrers de la ciutat sense utilitzar altres ni il·luminació addicional recupera en certa manera l'esperit del free cinema; *Wonderland* és un brillant exercici que incorpora un relat de ficció dins l'anàrquic estil documental, extraient un petit poema èpic sobre les heroïcitats i tragèdies del dia a dia. També protagonitzada per tres germanes ens trobam *Happiness* de Todd Solondz, qui té la tortuosa habilitat de provocar la riallada amb situacions d'una duresa que van més enllà d'allò suportable. Comèdia cruel o drama hilarant, *Happiness* resulta ser una obra contundent, que esgarrafa per la sequetat expressiva i pel to irreverent que empra per reflectir les misèries morals d'una societat que al cap i a la fi s'ha de mirar amb tendresa. ■